

Kulturdepartementet
v/Thorhild Widvey
postmottak@kud.dep.no
Postboks 8030 Dep.
0030 OSLO

Brüssel, 11. september 2014

Vedr.: Kulturdepartementets høringsnotat: Forslag til endringer i åndsverkloven – innføring av en generell avtalelisens (14/3035 SFA: MK)

Motion Picture Association (MPA) er en bransjeorganisasjon og representerer seks ledende internasjonale produsenter og distributører av film, hjemmeunderholdning og TV-programmer¹. MPA har blitt gjort kjent med at det er foreslått endringer i § 36 annet ledd i den norske åndsverkloven som innfører en generell avtalelisens. Etter det vi forstår ble endringen foreslått i høringsnotat datert 1. juli 2014, deres referanse 14/3035 SFA: MK. MPA har ikke fått seg forelagt en fullstendig oversettelse av høringsnotatet, men vi har blitt informert om at departementet foreslår følgende bestemmelse i § 36 annet ledd:

Avtalelisens kan også anvendes i tilfeller som ikke omfattes av paragrafene som er nevnt i første ledd, når en bruker på et nærmere avgrenset område har inngått avtale med organisasjon som nevnt i § 38a om bruk av offentliggjorte verk (generell avtalelisens). Dette gjelder likevel ikke om opphavsmannen overfor noen av partene i avtalen har nedlagt forbud mot bruk av verket, eller det ellers er særlig grunn til å anta at han motsetter seg bruk av verket.

Etter vårt syn har departementet lagt en for vid forståelse av Opphavsrettsdirektivets fortale pkt. 18 til grunn. Fortalens pkt. 18 åpner for nasjonale "ordninger" slik som avtalelisenser, men ordningen må fortsatt bestå tretrinnssteden som følger av EU-direktivet og internasjonal rett.² En avtalelisens kan åpenbart utgjøre en begrensning av eneretten, som normalt utøves individuelt, og tretrinnssteden får følgelig anvendelse.

---

¹ Paramount Pictures Corporation, Sony Pictures Entertainment Inc., Twentieth Century Fox Film Corporation, Universal City Studios LLC, Walt Disney Studios Motion Pictures og Warner Bros. Entertainment Inc.

² Se artikkel 5 (5) i Opphavsrettsdirektivet (2001/29/EU), artikkel 13 i TRIPS-avtalen og artikkel 10 i WIPO-traktaten om opphavsrett.

Vi har også blitt gjort kjent med at departementet ser for seg at den nye avtalelisensbestemmelsen kan få anvendelse for "Over-the-Top"-tjenester (OTT) som nettverks Personal Video Recorders (nPVR-er), "catch-up TV" (CUTV) og videresendingstjenester på internett. Vi forstår videre at departementet ønsker å tilrettelegge for at opphavsrettsorganisasjonene, som eksempelvis Norwaco, skal få de nødvendige tillatelser til å lisensiere audiovisuelt innhold til OTT-tjenesteytere. MPAs medlemmer oppfordrer til betydelig varsomhet med å anvende avtalelisens for å gi internettbaserte tjenester, herunder OTT-tjenesteytere av audiovisuelt innhold, tillatelse til bruk. Disse tjenesteyterne inntar markedet som kommersielle foretak og således som individuelle potensielle lisenstakere. Vi takker derfor for muligheten til å komme med innspill innen fristen for å inngi hørings svar den 12. september og redegjøre for våre bekymringer i denne forbindelse.

MPA støtter ethvert tiltak som har til hensikt å sette opphavsrettsorganisasjonene i stand til bedre å ivareta sine medlemmers interesser. Avtalelisensordninger bør imidlertid ikke undergrave den enkelte rettighetshavers muligheter til selv å lisensiere sine eksklusive rettigheter individuelt, særlig gjelder dette ved nye former for utnyttelse. Sterk beskyttelse av den individuelle utnyttelsen av eksklusive rettigheter er etter vårt syn det mest effektive måten rettighetshavere kan møte etterspørsel fra forbrukere på og å skape verdier på grunnlag av deres kreative arbeider, spesielt innenfor det audiovisuelle området.

MPA er klar over at tilsvarende lovgivning om avtalelisenser – omtalt som generelle avtalelisenser – er gitt i Danmark i 2008 (tilsynelatende supplert av ytterligere lovgivning vedtatt i år) og nylig i Sverige³. Høringsnotatet viser på side 52 og 53 til Danmarks Kulturministeriums godkjennelse av avtalelisenser for "start forfra" (spoling tilbake til begynnelsen av et pågående program, med unntak for direkte sportssendinger) og "siste døgn" ("catch up"-tjeneste som omfatter alle programmer som er sendt de siste 48 timene, med unntak for direkte sportssendinger og kinofilmer). Den danske tilnærmingen er relativt snevert definert. Vi merker oss også at det fortsatt er for tidlig å si noe om effekten av slike avtalelisenser på markedet, men vi er bekymret for avtalelisensens potensiale til å hemme utviklingen av nye på forespørsel-tjenester basert på individuell lisensiering som gjør oss i stand til å imøtekomme forbrukeres forventninger. Særlig avtalelisenser anvendt på internettjenester svekker verdien av innhold i bredere markeder og reduserer mulighetene til rettighetshavere som søker å utnytte rettighetene sine individuelt og derigjennom oppnå en rimelig fortjeneste på investeringene sine, som i neste omgang er nødvendig for å kunne gi godtgjørelse til opphavsmenn og utøvende kunstnere så vel som for å kunne investere i fremtidig produksjoner.

Vår største bekymring er avtalelisensenes innvirkning på internettbaserte tjenester (direkte og/eller på forespørsel). Avtalelisens for slike tjenester kan undergrave individuell lisensiering, som er en etablert og levedyktig ordning for slike tjenester. Vi mener det er en vesentlig fare for at anvendelse av avtalelisenser på internettbaserte tjenester vil svekke

---

³ Vi er kjent med at avtalelisens er en veletablert ordning i Norge og i Norden som har eksistert siden 1960-årene. Hovedvirkeområdet for avtalelisensen har vært lisensiering av visse typer musikkrettigheter, bruk i utdanningssammenheng, bruk i biblioteker/arkiver, reprografi og videresending i kabel. Vi forstår at avtalelisens tidligere er brukt for å lisensiere underordnet og sekundær massebruk av arbeider hvor det i praksis ikke er mulig å lisensiere.

verdien av kreative arbeider ikke bare på internett, men med virkning for hele verdikjeden. Avtalelisensstariffer etablerer hva kan bli oppfattet som en "norm" for markedstariff som kan undergrave lisensvilkårene for rettighetshavere som velger å utøve sine eksklusive rettigheter individuelt. Dette undergraver både kontraktsfriheten til lisensgivere og lisenstakere og, til syvende og sist, kvaliteten på tilbudet til forbrukerne.

EU-rett og internasjonal rett tillater kun i visse avgrensede tilfeller at det gjøres inngrep i audiovisuelle rettighetshavers eksklusive rettigheter. Avtalelisenser synes kanskje ikke ved første øyekast å representere et inngrep i retten til å utøve eksklusive rettigheter i tilfeller der det er mulig å legge ned forbud mot bruk av verket. Retten til å legge ned forbud kan imidlertid ikke bøte på markedseffektproblemet beskrevet overfor. Som et minimum må retten til å legge ned forbud være klar og enkel å utøve, som beskrevet mer utførlig nedenfor.

MPA anser generelt etablering av avtalelisens innenfor OTT-området for å reise omfattende og særdeles viktige rettslige spørsmål i relasjon til EU-retten og internasjonal rett. På EU-nivå krever for eksempel nPVR- og CUTV-tjenester lisens på basis av den eksklusive retten til eksemplarframstilling (artikkel 2 i Opphavsrettsdirektivet) og retten til tilgjengeliggjøring (artikkel 3 i Opphavsrettsdirektivet)⁴. Den oppfatning at en avtalelisens ville virke som en begrensning av rettighetshavers mulighet til å utøve ikke bare én, men to eksklusive rettigheter, reiser alvorlige spørsmål med hensyn til overholdelse av gjeldende åndsverklovgivning, herunder spesielt tretrinnsstesten⁵.

Kopier laget for abonnenter av CUTV og nPVR-tjenester, som åpenbart drives for økonomiske formål, faller ikke inn under avgrensningen for privatkopiering (artikkel 5(2)(b) i Opphavsrettsdirektivet). Slike tjenester opptrer som oftest som video-på-forespørsel plattformer i konkurranse med lignende tjenester som lisensieres direkte. Som departementet utvilsomt er klar over, vokser tilgjengeliggjøring av innhold på video-på-forespørsel ("VOD") plattformer frem som en viktig ny form for primærutnyttelse i den audiovisuelle sektoren, som bør og kan lisensieres individuelt. OTT-operatører tilbyr interaktive tjenester via internettplattformer, og ny teknologi forenkler individuell lisensiering av aktuelle rettigheter til audiovisuelle verk som tilbys via disse tjenestene. Avtalelisenser er uegnede og unødvendige for disse tjenestene. Innføring av slik lisensiering risikerer å fjerne insentivet til å skape nytt innhold til på forespørsel-tjenester og med det ramme rettighetshavere, forbrukere og det kulturelle mangfoldet. Videre hemmes den direkte kommersielle forbindelsen som bør oppmuntres mellom rettighetshavere og dem som har nye modeller for distribusjon som muliggjør utvikling av det audiovisuelle markedet.

---

⁴ *ITV Broadcasting Limited et al mot TVCatchup Limited*, sak C-607/11, dom fra rettens fjerde kammer av 7. mars 2013. Denne nylig avsatte dommen gir nyttig veiledning vedrørende forståelsen av konseptet om kommunikasjon til allmennheten ikke bare i forbindelse med videresending over internett, men også "catch-up" og nPVR-er. Se avsnitt 32-34, og spesielt avsnitt 36.

⁵ Se artikkel 5 (5) i Opphavsrettsdirektivet. Pkt. 18 i fortalet til Opphavsrettsdirektivet og tilsvarende bestemmelser i nyere direktiver kan tillate bruk av avtalelisenser på nasjonalt nivå, men slike mekanismer er fortsatt underlagt tretrinnsstesten. Se også Panelrapport av 15. juni 2000, USA – § 110 (5) i US Copyright Act, WT/DS160/R ved §6.181.

Den generelle avtalelisensen vil, på samme måte som eksisterende avtalelisenser, bli brukt for at også ikke-representerte rettighetshavere, hvorav mange kan være fra andre EØS-land eller tredjeland, skal bli omfattet av lisensavtalen. Selv om slike rettighetshavere beholder retten til godtgjørelse og retten til å velge ikke å delta, er avtalelisensene fremdeles å betrakte som en begrensning av det som normalt er å anse som individuell utøvelse av rettighetene – og her tenker vi på to viktige eksklusive rettigheter, nemlig gjengivelse og tilgjengeliggjøring. Avtalelisens er særlig problematisk med hensyn til bruken av audiovisuelle verk som kan lisensieres individuelt.

Selv om departementet klart ser for seg at ikke-representerte rettighetshavere skal beholde muligheten til å legge ned forbud mot bruk av verkene deres, er vi fortsatt bekymret for at ordningen vil redusere verdien av innholdet deres. Vi mener videre at Regjeringen, for at slike lisenser skal fungere effektivt, må sikre at de kun tilbys der individuell lisensiering ikke lar seg gjøre og det for hver enkelt lisens finnes en effektiv mekanisme for å nedlegge forbud. Retten til å nedlegge forbud må, om i det hele tatt legitim så lenge individuell lisensiering er mulig, være tydelig og forstått i en bred krets, med vilkår for å nedlegge slikt forbud som er veldefinerte, transparente og lette å påberope seg for rettighetshavere. I motsatt fall vil retten til å nedlegge forbud bli illusorisk og avtalelisensene kan påføre berørte rettighetshavere urettmessig overlast. Særlig vil dette gjelde for rettighetshavere med tilholdssted i andre land som kan finne det vanskelig å følge med på hvilke avtalelisenser som inngås. Videre bør opphavsrettsorganisasjonene ha departementets godkjenning for hver enkelt lisensavtale som inngås med en tjenesteoperatør for å kunne nyte fordel av avtalelisensvirkningen ved lisensieringen av de berørte rettighetene. Det bør være en forutsetning for slik godkjenning at bransjeorganisasjonene gir forhåndsvarsel til samtlige berørte rettighetshavere (uavhengig av om de er representert eller ikke) om den påtenkte avtalelisensen til den operatøren. Opphavsrettsorganisasjonen må gi all relevant informasjon om lisensen inkludert lisenstakeren og tariffen det anmodes om og andre forretningsmessige vilkår. Opphavsrettsorganisasjonen bør ikke kunne lisensiere rettigheter til noen plattformoperatør på vegne av noen rettighetshaver som har varslet om at det nedlegges forbud mot bruk. Organisasjonen bør pålegges å uttrykkelig utelate fra lisensavtalen dens hele repertoaret til enhver rettighetshaver som har varslet opphavsrettsorganisasjonen om at det nedlegges forbud. Ny digital teknologi vil gjøre det lett å gjennomføre disse viktige sikkerhetstiltakene.

Vår bekymring for innvirkningen på ikke-representerte rettighetshavere – særlig de fra utenfor EØS – er ikke uten grunn. Departementet har tidligere inntatt det standpunkt at MPA-representerte rettighetshavere burde ekskluderes fra fordelingen av godtgjørelse for lovlig kopiering av opphavsrettsbeskyttede verk til privat bruk (se åndsverkloven § 12). Utelukkelsen av amerikanske rettighetshavere, til tross for at deres verk utgjør en betydelig del av de verk som lovlig kopieres til privat bruk i Norge, er helt uberettiget og øker vår bekymring for hvordan den foreslåtte bestemmelsen om en generell avtalelisens i Norge ville virke i praksis.

Etter det vi forstår foreslår departementet også å innføre obligatorisk tvisteløsning med hensyn til avtalelisenser omfattet av åndsverkloven § 13b (bruk av verk i undervisningsvirksomhet). Selv om åndsverkloven § 13b har et relativt snevert virkeområde

(og ikke er henvist til i intervensjonsmekanismen etablert i § 53b), er vi noe bekymret for den konsekvensen at en rettighetshaver kan bli tvunget til å lisensiere verket på vilkår fastsatt av nemnda i situasjoner hvor partene ikke har lyktes i å inngå en frivillig avtale. Denne tilnærmingen kan potensielt være inkonsistent med tretrinnsstegen og fremstår de facto som en tvangslisens. Vi deler departementets syn om at det er vesentlig for opplærings- og utdanningsområdet å sikre passende tilgang til opphavsrettslig beskyttede verk og vi er klar over at den foreslåtte mekanismen vil ha liten eller ingen innvirkning på den audiovisuelle sektoren, i hvert fall på kort sikt. Vi må imidlertid gi uttrykk for vårt syn om at obligatorisk tvisteløsning av denne typen ikke er den beste måten å gjenopprette den angivelige ubalansen mellom lisensgiver og lisenstaker på.

Vi har hatt begrenset med tid til rådighet og har derfor ikke hatt anledning til å gjennomgå og fullt ut sette oss inn i den foreslåtte gjennomføring av Hitteverkdirektivet. Vi nøyer oss derfor med å sterkt anmode departementet om å respektere de grundig bearbejdede kompromisser som er nedfelt i direktivet.

Vi setter pris på denne muligheten til å dele våre synspunkter og står til departementets disposisjon dersom det skulle være spørsmål eller ønske om at vi utdyper punktene som tas opp ovenfor.

Med vennlig hilsen

Christopher P. Marcich
President & Managing Director EMEA
MPA
Avenue des Arts 46
B-1000 Brussel
Belgia

Kopi til: Bengt O. Hermansen, fungerende ekspedisjonssjef, Kulturdepartementet
Stanford McCoy, SVP Stanford McCoy, SVP & Regional Policy Director EMEA